

La via valenciana, 2

Tornant on ens havíem quedat, cal recordar en primer lloc que, de fet, la ideologia nacional espanyola és *l'única* que ha tingut durant la major part de l'època contemporània, i quasi fins els nostres dies, una circulació extensa i permanent al País Valencià: l'única que, al llarg del segle XIX i de gran part del XX, va construir i va projectar de manera eficaç una representació nacional, valorada i positiva, en capes cada volta més extenses de la societat valenciana. L'“altra ideologia” –quan començà, tardanament, a donar senyals de vida– simplement *no podia* fer el mateix: no tenia ni els recursos (durant molt de temps ni tan sols els recursos conceptuals per a definir un espai nacional propi diferent del castellano-espanyol), ni el poder, ni la decisió, ni la capacitat de difusió. Coma a màxim, podia resistir o créixer en alguns nuclis reduïts, més literaris o erudits que cívics o polítics: podia simplement sobreviure aïllada, ignorada pel gruix de la pròpia societat. En aquestes condicions, és evident que els obstacles a l'existència del país (una existència que és sobretot coneixement i “reconeixement”: *esse est percipi*, com deien els clàssics, ser és ser percebut) s'acumulaven implacablement. Fins i tot la realitat del territori històric deixà de ser percebuda com a espai comú de lleialtats compartides, i amb la carència d'aquesta percepció era impossible que fóra adoptat com a espai bàsic de l'acció col·lectiva, dels moviments socials, de l'activitat política i de la producció i difusió de cultura. El País Valencià, per tant, en aquell moment històric decisiu (últim terç del segle XIX i primer terç del XX), no es va construir *com a país* en la consciència de la majoria, o d'una part significativa i decisiva de la població (tal com sí que ho va fer a Catalunya, per posar l'exemple més pròxim), com a aquella *comunitat moral* de nom, identitat i lleialtat sense la qual no pot existir una societat de caràcter nacional, ni pot imaginar o desitjar un camí o via pròpia per a la història futura. No, almenys, de forma que altere l'itinerari i direcció d'aquest camí. És cert que, malgrat tot, l'existència d'un

Joan Francesc Mira

valencianisme pre-nacional o plenament nacionalista, ideològic, cultural i polític, no és una fantasia retroactiva que ara ens inventem per apel·lar a una mínima legitimitat històrica: va existir, durant el primer terç del segle XX... però va existir poc o

d'una manera socialment i políticament poc eficaç.

Vull dir que l'existència d'aquell valencianisme (la presència d'una idea, d'un projecte de país, i d'una representació autònoma i antagònica de les imatges dominants) no va passar mai de cercles relativament reduïts i amb escassa capacitat de penetració fora de la capital i de pocs altres llocs. Un caràcter minoritari que es mantingué, substancialment, durant la breu eferescència dels anys de la República. Tot i així, és ben cert que el 1936 el valencianisme polític, d'una manera o d'una altra, havia obtingut ja els primers èxits importants –un escó a Madrid, cinc regidors a València...– i que el juliol del mateix any tots els partits del Front Popular havien assumit la reivindicació d'un estatut d'autonomia per al País Valencià (amb aquest nom, *País Valencià*, adoptat ja per les forces democràtiques... els hereus d'alguna de les quals l'han abandonat ignominiosament), però tot va ser massa curt, massa ràpid i massa condicionat per la política general espanyola. Vingué l'alçament militar, passà la Guerra Civil i, quan arribà el franquisme, trobà ben poc valencianisme seriós per reprimir o perseguir, poca *identitat* valenciana per neutralitzar, poca cultura nacional per anul·lar, i poc *país* per destruir. De fet, amb els canvis formals que representen el feixisme i les expressions ideològiques o rituals de la dictadura, l'espanyolisme franquista no va ser *substancialment* diferent de la ideologia nacional que ja havia dominat tota la història contemporània del País Valencià. I allò que ha vingut després, en aquest camp, especialment a partir dels anys seixanta –i més encara a partir de finals dels setanta–, és en bona mesura una història diferent: un conflicte de posicions polítiques, d'interessos sovint no del tot clars, i d'ideologies nacionals. Continuarà encara.

“El País Valencià, per tant, en aquell moment històric decisiu (últim terç del segle XIX i primer terç del XX), no es va construir com a país en la consciència de la majoria, o d'una part significativa i decisiva de la població (tal com sí que ho va fer a Catalunya, per posar l'exemple més pròxim)”